

Іпатій Наталя

Здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: **ГайбураЮ.А.**,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи,

страхування та електронних платіжних систем

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський

ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ

Прибуток як економічна категорія має своє якісне і кількісне визначення, тобто має речовий зміст та суспільну форму. Саме в їх діалектичній єдності розкривається сутність прибутку, його економічний зміст. Прибуток – система економічних відносин між підприємцями (роботодавцями – власниками засобів виробництва) і найманими працівниками щодо виробництва, розподілу та привласнення створеної додаткової вартості, яка відособлюється у вигляді надлишку над витратами вкладеного капіталу. Кількісне визначення прибутку – це різниця між загальним доходом (валовим виторгом) підприємства від реалізації продукції та сукупними витратами на її виробництво [1].

Розвиток ринкових відносин потребує нових підходів до управління формуванням і розподілом прибутку, і тому не дивно, що у сучасних умовах серед вітчизняних та закордонних учених існують різні точки зору на це поняття.

Слід зазначити, що передусім прибуток — це частина грошових накопичень, що створюється підприємством будь-якої форми власності. Тому М.Я. Коробов вважає, що прибуток підприємства — це взагалі єдина форма його грошових накопичень [2,с.411].

А.М. Поддєрьогін визначає прибуток як «частину заново створеної вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу» [3,с.216].

Таким чином, наголошується на важливості процесу реалізації виробленого продукту за кошти. У публікаціях останніх років І.А. Бланк одним

із перших в Україні використовує поняття співвідношення ризику і доходу у своєму визначенні прибутку. На думку вченого, прибуток — це втілений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності [4,с.410].

Притримуючись думки Білик М. Д., вважаємо, що між наведеними твердженнями немає суттєвих суперечностей, вони розглядають категорію прибутку як головну мету діяльності підприємств, лише з різним ступенем узагальнення[5,с.298].

Велика роль прибутку в розвитку підприємства і забезпеченні інтересів його власників, визначає необхідність ефективного управління ним. Так, управління прибутком являє собою процес розробки та прийняття ефективних управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування та розподілу, і використання на підприємстві з метою максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах [6]. Головною метою управління прибутком є визначення шляхів найбільш ефективного його формування та оптимального розподілу, що спрямовані на забезпечення розвитку діяльності підприємства та зростання його ринкової вартості. Ефективне управління прибутком підприємства можливе за дієвої та правильно сформованій системі управління прибутком підприємства.

Система управління прибутком підприємством – це сукупність взаємопов'язаних елементів, кожний з яких має функціональне призначення та спільна дія котрих, за певних умов, забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини. Вона дає змогу вирішувати такі завдання: – забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується відповідно до ресурсного потенціалу підприємства; – забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку і допустимим рівнем ризику; формується; – забезпечення виплат необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства; – забезпечення формування відповідного обсягу

фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства на майбутній період; – забезпечення постійного зростання ринкової вартості підприємства; – забезпечення ефективності програм участі персоналу щодо прибутку. Процес управління прибутком підприємства має відбуватися в певній послідовності і забезпечувати реалізацію головної мети та основних задач цього управління, а також бути невідомою частиною усієї системи управління прибутком підприємства. Механізм управління прибутком підприємства складається з елементів, що регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з його формуванням, розподілом і використанням. При формуванні механізму управління прибутком підприємств важливо визначитися з типом стратегічної орієнтації прибутку, оскільки планування прибутку на короткострокову перспективу і безпосереднє його використання залежить саме від обраної стратегії. Вирізняють такі стратегічні типи орієнтації підприємств на прибуток:

1. Стратегія одержання задовільного прибутку базується на одержанні підприємством такого рівня прибутку, якого вистачить на покриття усіх витрат і розвиток у довгостроковому періоді. Її суть полягає в урахуванні ризику при плануванні і вона передбачає закріплення конкурентних позицій підприємства на ринку, можливість здійснення інвестиційного і інноваційного розвитку, матеріальної мотивації персоналу тощо.

2. Стратегія мінімізації прибутку (стабільного прибутку) передбачає максимізацію мінімуму доходів, що очікуються, поряд з мінімізацією максимуму збитків та при зважанні на дії конкурентів. Зазначена стратегія набуває все більшого розповсюдження, оскільки передбачає рентабельну діяльність підприємства та його розвиток, але не вимагає максимізації прибутку.

3. Максимізація прибутку передбачає одержання максимально високого прибутку як за рахунок внутрішніх резервів, так і за рахунок споживачів. Використання даної стратегії в короткостроковому періоді не забезпечує відповідних темпів економічного зростання в довгостроковому періоді.

Виникає загроза використання високого прибутку на поточні цілі, внаслідок чого підприємство втрачає важливе джерело фінансування розширеного відтворення, збільшується загроза банкрутства, викликана високим рівнем ризику діяльності.

Отже, система управління прибутком має бути органічно інтегрована із загальною системою управління підприємством, оскільки прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності підприємства прямо або опосередковано впливає на рівень прибутку, який у свою чергу є основним джерелом фінансування розвитку підприємства та зростання доходів його власників і працівників.

Список використаних джерел

1. Білик, М.Д. Економічна сутність прибутку в умовах трансформації. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. № 11. С. 130–132.
2. Коробов, М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 278 с.
3. Поддєрьогін, А.М., Білик М. Д., буряк Л. Д. Фінанси підприємств: підручник. Київ : КНЕУ, 2006. 552 с.
4. Бланк, И.А. Управление прибылью. Киев: Ника-центр, Эльга, 2002. 752 с.
5. Білик, М.Д. Економічна сутність прибутку в умовах трансформації. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. № 11. С. 130–132.
6. Гайбура, Ю.А. Управління прибутковістю підприємства та шляхи її підвищення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Економічні науки». Вип. 15. Херсон, 2015. С. 150-154.